

KALASKUL MED KJÄLL

- Lektionsupplägg för åk F - 3

Hej till dig som är lärare!

Välkomna till detta lektionsmaterial för åk F - 3, där eleverna genom tre kalas får lära sig mer om de tre Å:na: **återvinning**, **återanvändning** och **återhållsamhet**. Lektionspaketet kommer i tre olika teman: papper, mat och presenter. Just nu läser du lärarhandledning för temat **presenter**. Upplägget är flexibelt och ni kan välja att genomföra enbart ett, två eller alla tre teman.

Varje tema inleds med en kort film där miljöpedagogerna Lisa och Rustan, tillsammans med maskoten Kjäll, under ett kalas ställs inför en utmaning och vänder sig till barnen för hjälp. I lektionspaketet följer sedan uppgifter ni tillsammans kan göra i klassrummet.

Vi ser fram emot att guida er och era elever genom lektionerna, där varje kalas blir en möjlighet att lära sig och göra en positiv skillnad för vår planet!

Presenter

Vi lever i ett konsumtionssamhälle där vi ofta uppmanas att köpa nya prylar istället för att laga dem. Detta ökar vår konsumtion och genererar mer avfall samt utsläpp av koldioxid. För att skapa ett mer hållbart samhälle behöver vi minska överkonsumtionen och förlänga livslängden på våra prylar.

Men vad skulle en minskad konsumtion egentligen innebära för oss? Det behöver såklart inte betyda att vi slutar ge varandra presenter., men kanske behöver vi fundera över vad vi ger bort och hur? Finns det mer hållbara sätt att ge presenter på? Måste en present vara en pryl? Det är frågor som eleverna kommer att få besvara i det här lektionspaketet.

Hur går det till?

Det här lektionsmaterialet handlar om hållbara presenter och riktar sig till dig som undervisar i åk F-3.

Syftet med det här lektionsmaterialet är att eleverna ska:

- få en grundläggande förståelse för vilken påverkan nya prylar har på miljön och naturen
- veta varför det är viktigt att återvinna, återanvända och vara återhållsam
- stärka sin handlingskompetens.

Se hur det kopplar an till läroplaner i slutet av materialet.

De tre Å:na

Ett genomgående tema i lektionspaketet är de tre Å:na: Återvinning, Återanvändning och Återhållsamhet (att vara Återhållsam brukar också kallas för att Förebygga eller Minimera). Under lektionernas gång kommer eleverna att genom uppdrag "läsa upp" de tre Å:na. Väljer du att arbeta med alla de tre paketen Hållbara presenter, Mat och Papper kan du välja att läsa upp endast ett Å i varje paket. Leta då efter stjärnmarkerade rutor bland uppgifterna. Om du väljer att arbeta med endast ett paket kan eleverna "läsa upp" de tre Å:na under paketets gång.

De tre Å:na har sin grund i avfallshierarkin. Läs mer om hierarkin och de olika stegen på länken här: [Avfallshierarkin](#)

Kom ihåg!

Som lärare/pedagog känner du din klass bäst, och anpassar uppgifterna efter egna behov.

Det är viktigt att tänka på att alla barn inte har förutsättningar att fira födelsedag, eller att få/ge presenter. Materialet kommer därför att lägga stor vikt på att eleverna ska få tänka mycket fritt och vara kreativa med sina hållbara presenter.

Då kör vi!

Introduktion: Film om Hållbara presenter och kalasinbjudan

1. Se filmen om Hållbara presenter (finns att ladda ner på sysav.se/skola). Diskutera svåra ord efter filmen. Skriv upp orden på tavlan så att ni kan repetera dem under lektionens/lektionernas gång.

Ord som kan vara bra gå igenom: Hållbart, Tillverkas

2. Läs upp kalasinbjudan från Kjäll Sortering. Den fungerar som en sammanfattning av filmen och vad ni tillsammans behöver göra för att hjälpa till! Vill ni skriva ut kalasinbjudan för att sätta upp i klassrummet finns den också längst bak i materialet.

Hej Kalashjältar!

Vi behöver er hjälp! Vi älskar kalas, och att både ge och få presenter. Men vi vill ju ge bort riktigt bra, hållbara presenter! Kan ni hjälpa oss ta reda på hur vi kan göra det? Ni ska också hitta de tre Å:na och lära er vad de betyder.

När ni är klara kan ni skicka in era förslag till oss på hur mer hållbara presenter kan se ut.

Tack för hjälpen!
Lisa, Rustan och Kjäll Sortering

Inledande uppgift: EPA - varför presenter?

I. I en EPA-övning tänker eleverna först enskilt, diskuterar sedan parvis och sist alla tillsammans.

(E) – när brukar vi ge bort eller få presenter?

(P) – låt eleverna diskutera det de tänkt på i par.

(A) – dela med er i helklass

Exempel: vid födelsedag, högtider, när man vill visa uppskattning, bröllop.

För att ta det ett steg längre, fråga eleverna **VARFÖR** vi ger presenter och diskutera i helklass.

Exempel: för att man tycker om en person, för att det är roligt att ge presenter, för att (det känns som att) man måste.

Uppgift: En hållbar present (de tre Å:na)

Om uppgiften

Del 1 - Återvinning:

Uppgiften fokuserar på material och sortering för att skapa en förståelse för att alla saker vi har runt oss består av resurser från naturen.

Del 2 - Återanvändning:

Eleverna får fundera på vad som egentligen är en bra present. Fokus ligger på att återanvända och ni gör en present-bank med förslag på presenter.

Del 3 - Återhållsamhet:

I del 3 föreställer vi oss en värld där man inte får ge bort prylar, alls! Här sätts elevernas kreativitet i fokus!

Till uppgiften behövs prylar som eleverna tar med sig eller som finns i klassrummet samt bilder på skyltarna som visar vad vi ska sortera hemma. Bild är inlagd längst bak i materialet.

Eleverna kommer under uppgiften läsa upp de tre Å:na. Kom ihåg: om du väljer att arbeta med samtliga lektionspaket så kan de tre Å:na med fördel fördelas över paketet Papper, Mat och Hållbara presenter så att eleverna enbart läser upp ett Å i varje paket.

Del 1 - Återvinning:

1. Sortering.

Använd bild på fraktioner som sorteras ut hemma - ligger längst bak i materialet.

Gå igenom vilka material eleverna sorterar hemma eller på skolan när de slänger sina sopor.

2. Lek Pryn-röris

Be eleverna att antingen ha tagit med sig en pryl hemifrån, alternativt välja en pryl i klassrummet som de kan hålla i.

Eleverna håller sin valda pryl i handen och du som lärare ger uppmaningar i raskt tempo:

“Alla som har en pryl som innehåller plast hoppar jämfota...”

“Alla som har en pryl som innehåller trä ålar som en orm...”

“Alla som har en pryl som man blev glad av när man fick den ropar tjoho...”

“Alla som har en pryl som innehåller metall går myrsteg...”

“Alla som har en pryl som de vill ge bort...”

“Alla som har en pryl som har gått sönder...”

Osv.

Den här leken är inspirerad av Spillosofernas skolmaterial - på deras hemsida hittar du massa bra lektionsmaterial!

Diskussion

- Vilka olika material består av prylarna av?
- Var kommer de olika materialen ifrån (papper från träd, plast av olja etc.)?
- Består prylarna av fler än ett material?
- Om den innehåller mer än ett material, kan prylen plockas isär så att de olika materialen kan sorteras separat?
- Om man ska slänga prylen - hur sorteras den då?

Kjäll Sortering hälsar:

”Hemma ska man ju bara slänga restavfall, förpackningar av olika slag...och så MATAVFALL i mig då!

Men är det en leksak av plast, en pryl som låter eller något annat skojigt ska det tas till återvinningscentralen, eller ”tippen”, och sorteras!”.

De tre Å:na

När ni diskuterat detta har eleverna låst upp det första av de tre å:na, nämligen Återvinning! Skriv ut Å-kortet för Återvinning och sätt upp på tavlan.

Del 2 - Återanvända:

1. EPA-övning

Låt eleverna först tänka enskilt, sedan diskuterar de parvis och sist alla tillsammans.

(E) - vad tycker jag är en bra present?

(P) - låt eleverna diskutera det de tänkt på i grupp.

(A) - diskutera gemensamt det eleverna kommit fram till och sammanfatta

2. Linjen

Dela upp klassrummet med en synlig eller osynlig linje. Ena sidan betyder ja, andra sidan nej.

Påståenden att ta ställning till:

- Det är kul att få presenter
- Jag har någon gång slängt en present
- Det är roligt att ge presenter
- Mat kan vara en present
- En present måste vara inslagen
- En present måste vara ny

osv.

Diskutera sista frågan tillsammans: *Måste en present vara ny?*

Låt sedan eleverna få ge förslag på vad man kan ge bort som inte är nytt.

Exempel på presenter som inte är nya:

- något man har som man själv inte längre använder (bok/leksaker)
- något man har dubbelt av som man inte behöver
- något som är köpt på loppis/second hand

3. Present-banken!

Låt eleverna skriva ner förslag på presenter som inte är nya.

Lägg lapparna i en fin gemensam burk/låda och skapa en present-bank av alla förslag! Eller sätt upp lapparna på en affisch i klassrummet

De tre Å:na

När ni diskuterat detta har eleverna låst upp det andra av de tre å:na, nämligen Återanvändning!

Skriv ut Å-kortet för Återanvändning och sätt upp på tavlan.

Del 3 - Återhållsamhet:

1. Kjäll utmanar er!

”Nu har vi provat både att återvinna och återanvända presenter. MEN, tänk er nu att vi lever i en värld där man aldrig får köpa prylar att ge bort som presenter. Inte ens begagnade! Hur skulle vi kunna ge varandra presenter då? Lös den, om ni kan!”

Eleverna sitter i grupper. Låt gruppen först komma på en massa förslag och sedan välja ut ett av dem.

Exempel på presenter:

- leka lekar
- åka på utflykter eller upplevelser
- något gott man kan äta, hembakat eller lagat
- en sång eller dans
- något man själv skapat på annat vis
- klä ut sig

Ge gärna eleverna utrymme att få tänka helt utanför boxen för vad man kan ge bort som inte är en pryl. Det kan vara hur tokigt som helst!

2. Charader

Lek sedan charader med elevernas idéer. Gruppen får visa upp sin valda idé utan att göra ljud medan de andra i klassen får gissa. Vill man inte leka charader går det också bra att måla eller rita sin idé.

De tre Å:na

När ni diskuterat detta har eleverna låst upp det sista av de tre å:na, nämligen Återhållsamhet!

Skriv ut Å-kortet för Återhållsamhet och sätt upp på tavlan.

Extrauppgift - dela med er

Om ni vill kan ni dela med er till Lisa, Rustan och Kjäll av vad ni kommit fram till! Skicka in svaren på nedan frågor och slutför så lektionsmaterialet om presenter. Kan skickas som ett svar från hela klassen!

Vilka är de tre Å:na och vad betyder de?

Ge exempel på presenter som inte är nya.

Ge exempel på presenter som inte är prylar.

Svaren skickas till visit@sysav.se

Varje klass som skickar in ett svar får en hälsning från Rustan, Lisa och Kjäll.

Vill du också koppla på de Globala målen till lektionspaketet Hållbara presenter finns det Globala målet 12: Hållbar konsumtion och produktion. Tips på fler filmer och uppgifter om målet finns på de Globala målens hemsida. Länk hittar du här: <https://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/hallbar-konsumtion/>

Vill ni arbeta med fler Globala mål finns det skolmaterial i form av uppgifter, filmer och annat på deras hemsida: <https://www.globalamalen.se/skola/>

MATERIAL FÖR UTSKRIFT

Vi är början på något nytt

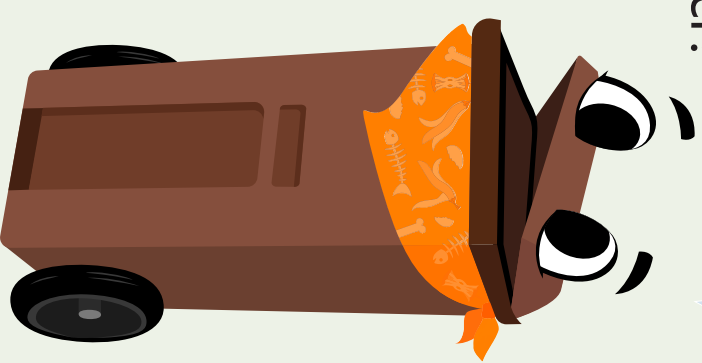
Hej Kalashjältar!

Vi behöver er hjälp! Vi älskar kalas, och att både ge och få presenter. Men vi vill ju ge bort riktigt bra, hållbara presenter! Kan ni hjälpa oss ta reda på hur vi kan göra det? Ni ska också hitta de tre Å:na och lära er vad de betyder.

När ni är klara kan ni skicka in era förslag till oss på hur mer hållbara presenter kan se ut.

Tack för hjälpen!

Lisa, Rustan och Kjäll Sortering

Vi kan nu allt om
ÅTERVINNING!

_____

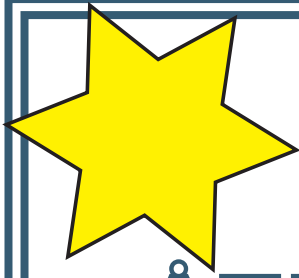
Klass Datum

Vi kan nu allt om
ÅTERANVÄNDNING!

_____

Klass Datum

Vi kan nu allt om

ÅTERHÅLLSAMHET!

(Förebyggande och minimering)

Klass

Datum

**FÄRGADE
GLASFÖRPACKNINGAR**

MATAV FALL

**METALL-
FÖRPACKNINGAR**

PAPPER

**OFÄRGADE
GLASFÖRPACKNINGAR**

PLASTFÖRPACKNINGAR

**PAPPERS-
FÖRPACKNINGAR**

TIDNINGAR

RESTAVFALL

VÄRDEFULLA LÄNKAR

Vi är början på något nytt

Länkar

[Globala målen – Vad betyder hållbar utveckling](#)

[Naturvårdsverket – Klimatet och konsumtionen](#)

[Naturskyddsföreningen - Hållbar konsumtion – för att få planetens resurser att räcka](#)

[Statistikmyndigheten – Miljöpåverkan från konsumtion – ny officiell statistik](#)

[Globala målen 12: Hållbar konsumtion och produktion](#)

[Skyltar på avfall i gemensamt nordiskt skyltsystem](#)

KOPPLING TILL LÄROPLAN

Vi är början på något nytt

Koppling till läroplanen

Förskoleklass

Språk och kommunikation

- Samtala, lyssna, ställa frågor och framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden som är bekanta för eleverna, till exempel etiska frågor och vardagliga händelser.

Skapande och estetiska uttrycksformer

- Skapande genom lek, bild, musik, dans, drama och andra estetiska uttrycksformer.
- Olika material, redskap och tekniker för att skapa och uttrycka sig.

Natur, teknik och samhälle

- Naturen och människors levnadsvillkor på hemorten och andra platser under olika tider, utifrån elevernas erfarenheter och intressen.
- Hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling.

Lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse

- Initiera, organisera och delta i lekar av olika slag.

Åk 1 - 3

Biologi, Fysik och Kemi

- Hur material kan sorteras efter några egenskaper, till exempel utseende, om de är magnetiska och om de flyter eller sjunker i vatten. Hur materialen kan återvinnas.

Geografi, Historia, Religionskunskap och Samhällskunskap

- Miljöfrågor utifrån elevens vardag, till exempel frågor om trafik, energi och livsmedel.
- Rumsliga förutsättningar i natur och miljö för befolkning och bebyggelse, till exempel mark, vatten och klimat.

Hem- och konsumentkunskap

- Resurshushållning av livsmedel och andra förbrukningsvaror i hemmet. Återvinning i hemmet och i närområdet och hur den fungerar.

Svenska

- Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer.
- Att ge och ta emot muntliga instruktioner.

Lektionsmaterialet är skapat av Sysav 2024. Sysav är ett avfallsbolag som ägs av kommunerna Malmö, Lund, Kävlinge, Lomma, Burlöv, Staffanstorps, Svedala, Vellinge, Trelleborg, Skurup, Ystad, Sjöbo, Tomelilla, Simrishamn.

Innehåll: Minna Borgkvist, miljöpedagog Sysav och Lisa Garting, miljöpedagog Sysav.